

Elias LÈBRE, Guiu MARTIN, Bernat MOLIN (2004) = Élie LÈBRE, Guy MARTIN, Bernard MOULIN, *Dictionnaire de base français-provençal (deuxième édition revue et augmentée)*, Ais de Provença: Crèò Provença/Edisud (**Domergue Sumien – Gidilòc**)

Aqueu diccionari actualizat, coma sa primiera edicion de 1992, ten de qualitats remirablas que tot diccionari normau deuriá presentar en occitan e que contrastan amb la produccion costumiera.

D'en primier cau salutar lo trabalh de concepcion de son autor principau, Bernat Molin, que mòstra sa competéncia preciosa en lexicografia. Tanben cau remarcar lo trabalh dei coautors, lo paure Elias Lèbre (defunt avans aquela edicion) e Guiu Martin. Bernat Molin a decidit de se concentrar subre la part mai usuala dau lexic. Se limita au lexic "frequent" e au lexic "disponible", segon lei recèrcas de Gougenheim & al., e mai se n'a aumentada la nomenclatura dempuei la primiera edicion. A partir d'aquela seleccion de 12000 lexèmas basics dau francés —son aquelei qu'ocupan l'immensa majoritat dei convèrsas— leis autors pòrjon una analisi fina dei sens e dei col·locacions sintaxicas (locucions, exemples) e ne fornisson leis equivalents precis en occitan provençau. Es aquò tota l'intelligéncia de l'obratge, que l'an realizat amb de mejans modèsts: bòrd qu'es pas possible —aumens pas encara— de constituir de còlas amb de desenats de lexicografs professionaus per faire de diccionaris occitans comparables a un Zingarelli, un Robert o un Collins, leis autors an ben vist que la prioritat, au pus mens, es de fornir una revirada qualitosa dei mots mai usuaus.

Aqueu principi de la qualitat avans la quantitat, es mai util que d'amolonar de milierats de lexèmas mau revirats o mau definits, coma se vei dins fòrça obratges recents que se presentan coma de "diccionaris occitans" mai que respèctan pas lei principis elementaris de la lexicografia. Lo *Diccionari de basa francés-provençau* contrasta pèu amb son correspondent enversat que ten pas tant de rigor lexicografica (Jòrgi Fettuciari, Guiu Martin, Jaume Pietri, 2003, *Dictionnaire provençal-français / Diccionari provençau-francés*, Ais de Provença: L'Escomessa / Crèò Provença / Edisud).

Vaicí quauqueis exemples de l'economia dau libre. Trobam pas dins la nomenclatura d'intradas gaire frequentas coma *hydrocarbure* o *cartographe*, mai aumens trobam tot çò essenciau per revirar correctament un mot usuau coma *rapport* (> *rapòrt*) e la locucion frequentissima *par rapport à* (> *a respècte de*). Son nombrós lei "diccionaris occitans" que donan ges de solucion per aqueu cas d'aquí. Lo diccionari permetrà ai personas que vòlon recuperar la lenga de trobar de nuanças essencials (e pasmens desconegudas entre lei neolocutors) coma la revirada dau francés *coller*: coma vèrb transitiu dirècte dona *empegar* (*coller une affiche* > *empegar una aficha*) mai coma vèrb intransitiu o transitiu indirècte dona *pegar* (*cela colle* > *aquò pega*).

Es un obratge indispensable que lo cau recomandar ais aprepreneires, ensenhaires e formators e mai ai lingüistas que cèrcan de respònsas rapidas e seguras subre l'us de la lenga. E mai se la varietat d'occitan tractada es lo provençau generau (de basa rodanenca e maritima), afortissi sens exagerar que lo diccionari pòt servir per d'usanciers de *tota* la lenga occitana. Totei lei personas que ja an una idèa dei palancas interdialectalas, se pòdon convertir la morfologia basica dau provençau vèrs una altra varietat d'occitan, alora se poiràn servir dau diccionari per deduire una forma plausibla en niçard, vivaroaupenc e lengadocian, e ben probable tanben en auvernhat, lemosin e gascon, dins 80 o 90 % dei cas.

Pèu cau salutar l'integracion, dins la nomenclatura, dei noms pròpris mai usuaus, inclús lei toponims exteriors a Occitània coma *Malaisie* (> *Malàisia*) o *Constantine* (> *Constantina*).

En comparason amb lei qualitats, lei defauts pesan pas fòrça. Pasmens seriá estat possible de leis evitar. D'en primier, es curiós de veire lei rèirenoms tractats dins un annèxe

mentre que leis autrei noms pròpris son dins lo còr dau diccionari. La presentacion tipografica e morfologica es gaire classica: mençonan pas sistematicament lo femenin dins lei formas variablas en genre (auràn supausat que l'usancier es capable de lei trobar solet per competéncia gramaticala) e la remembrança d'una lèma, dintre l'article, se fa amb lo signe # en luòga de ~.

Subrerot, lo default mai empachatiu es que leis autors fan quauqueis estraç a la nòrma classica oficiala. De segur, e grand gaug encara, respèctan la nòrma dins mai de 90 % dei mots presentats, çò qu'es un brave remèdi còtra l'antinormisme suicidari qu'entrepacha la recuperacion eficaça dau provençau (antinòrma de Cucuron per exemple). Es per aquela rason que vesèm pas l'interès, per leis autors e lei legeires, d'aver gardat una proporcion pichoneta de formas antinormativas. Demieg leis errors d'ortografia, citarem *quatòrze**, *rasin**, *Anhès** per *catòrze*, *rasim*, *Agnès* e aquela l'afirmacion faussa, dins l'introduccion (p. ix), que considèra coma "admissiblas" lei cacografias *accien**, *vilatgi** en luòc de l'ortografia englobanta e oficiala *accion*, *vilatge*. Tanben se vei la cacografia *ambé*/amé*/emé*/mé** (per soquet, i a un accent grafic impossible dins aqueu mot atòn e proclitic) a costat de l'ortografia englobanta e oficiala *amb* (per toteis aquelei detalhs, cf. Robèrt Lafont, *Phonétique et graphie du provençal*, 1951; *L'ortografia occitana: lo provençau*, 1972; e lo trabalh consecutiu dau CLO). Entre leis errors de nòrma orala, leis autors presentan d'interferéncias dau francés que son perfiechament evitablas e que la nòrma lei desconselha explicitament coma *meme -a**, *blu -ua** e *Tierri** per *meteis -ssa*, *blau -ava* e *Teiric*. La question de la *-e* de sosten seguís pas lei solucions d'Alibèrt e dau CLO (revistas en 2001): se presenta de formas ambiguas e enganairas coma *dialòg[ue]**, *maritim[e]**, *dirèct[e]**, *objèct[e]** mentre que lei formas recomandadas son *dialòg*, *maritim*, *dirècte*, *objècte*. Lei codificacions recentas dau CLO tocant l'accentuacion de la neoformacion (*numèro*, *cinèma*) e lei noms pròpris internacionaus (*Croàcia*, *Melanesia*, *europèu -èa*), s'aplican pas sistematicament tanpau (se preconiza lei francismes *numerò**, *cinemà** e se mesclan lei categorias de problèmas normatius dins *Croàcia*, *Melanèsia**, *europèu -èa / europenc -a**).

Enfin, podèm plànher una manca relativa d'estandardizacion que còntraditz inutilament lei tendéncias vièlhas d'un sègle e mieg de la koinè provençala e de l'estandard regionau provençau que seguís. La seleccion es pas clara entre lei formas referencialas *causa*, *camisa*, *tretze*, *aubricòt* e lei variants segondàrias coma *cauva/cava*, *camiá*, *trege*, *ambricòt*... Pasmens aqueu polimorfisme rèsta limitat.

Leis errors normativas se podían evitar e revèrtan de chausidas assumidas e malastrosas, que s'apàrian pas amb lo seriós deis autors en generau. L'impression globala rèsta excellenta per amòr dei servicis qu'aqueu diccionari rend a la conoissença concreta de l'occitan, especialament dins lei dimensions fondamentalas de la pedagogia e de la lexicografia.

Domergue SUMIEN